

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY REVIEW OF THE FACULTY OF DIVINITY

e-ISSN: 2587-1854

Issue / Sayı: 46

Samsun

Haziran / June 2019

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
e-ISSN: 2587-1854
2019 Sayı: 46

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
REVIEW OF THE FACULTY OF DIVINITY
e-ISSN: 2587-1854
2019 Issue: 46

Öndokuz Mayıs Üniversitesi adına sahibi /
Owner on behalf of Ondokuz Mayıs University
Prof. Dr. Sait BİLGİÇ
Rektör / Rector

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief
Prof. Dr. Cengiz BATUK
Dekan / Dean

Editör / Editor
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ATSIZ

Editör Yrd. / Editorial Assistant
Arş. Gör. Osman CURUK

Alan Editörleri / Field Editors
Arş. Gör. Osman CURUK
(İslam Tarihi ve Sanatları Böl.)
Arş. Gör. Sebiha ZEMBİLCİ
Arş. Gör. Halil İbrahim DOĞRAMACI
(Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü)
Arş. Gör. Şule GÜLDÜ
(Temel İslam Bilimleri Bölümü)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ali BOLAT
Prof. Dr. Ahmet ÇAKIR
Prof. Dr. Cengiz BATUK
Prof. Dr. Erkan PERŞEMBE
Prof. Dr. Fatih TOKTAŞ
Prof. Dr. Latif TOKAT
Prof. Dr. Metin YILMAZ
Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ
Doç. Dr. Faruk SANCAR
Doç. Dr. Recep DEMİR
Doç. Dr. Recep GÜN
Doç. Dr. Süleyman TURAN
Dr. Öğr. Üyesi Hasan ATSIZ

Yayın Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date
Samsun, 18 Haziran / June 2019

Dil Editörleri / Proof Reading
Arş. Gör. Tuğba TAŞDEMİR (English)

Bu dergi uluslararası Religion & Philosophy Collection uluslararası alan
indeksi, ATLA Religion Database® uluslararası alan indeksi, TÜBİTAK-ULAKBİM TR
Dizin Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanı ve ASOS Index tarafından
taranmaktadır.

Yayın Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdurrahman HAÇKALI; Doç. Dr. Abdurrahman ÖZDEMİR; Prof. Dr. Abdülbaki GÜNEŞ; Doç. Dr. Ahmet ALBAYRAK; Prof. Dr. A. Ali BAYHAN; Prof. Dr. Ahmet BULUT; Prof. Dr. Ahmet ÇAYCI; Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR; Prof. Dr. Ahmet KOÇ; Prof. Dr. Ali BULUT; Prof. Dr. Ali Rıza GÜL; Prof. Dr. Ali Osman KURT; Prof. Dr. Ali TOKSAR; Prof. Dr. Ali YILMAZ; Prof. Dr. Ali Rıza AYDIN; Doç. Dr. Ayşe Zişan FURAT; Prof. Dr. Bahattin KÖK; Prof. Dr. Bahattin YAMAN; Doç. Dr. Bekir ŞİŞMAN; Prof. Dr. Bilal SAKLAN; Prof. Dr. Burhanettin TATAR; Yrd. Doç. Dr. Dursun Ali TÖKEL; Prof. Dr. Dilaver GÜREK; Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM; Prof. Dr. Ejder ÖKÜMÜŞ; Prof. Dr. Eyüp BAŞ; Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ; Prof. Dr. Faruk KARACA; Prof. Dr. Gerald R. HAWTING; Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN; Prof. Dr. Hakkı ÖNKAL; Prof. Dr. H. Ahmet ÖZDEMİR; Doç. Dr. Halil APAYDIN; Prof. Dr. H. İbrahim BULUT; Prof. Dr. H. İbrahim ŞİMŞEK; Prof. Dr. Harun YILDIZ; Prof. Dr. Hasan AYIK; Prof. Dr. Hasan ONAT; Prof. Dr. Hüseyin KARAMAN; Prof. Dr. Hüseyin YILMAZ; Doç. Dr. Kadir GÜRLER; Prof. Dr. Kaşif Hamdi OKUR; Doç. Dr. İbrahim İŞTAN; Prof. Dr. İsmail YİĞİT; Prof. Dr. İsmet ERSÖZ; Prof. Dr. Kadir ALBAYRAK; Doç. Dr. Kemal ATAMAN; Doç. Dr. Kemal ÖZKURT; Doç. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ; Prof. Dr. Kemal YILDIZ; Prof. Dr. Latif TOKAT; Prof. Dr. M. Doğan KARAÇOŞKUN; Prof. Dr. M. Münir ATALAY; Y. Doç. Dr. M. Kâmil YAŞARÖĞLÜ; Prof. Dr. Mahmut AYDIN; Prof. Dr. Mehmet ATALAY; Prof. Dr. Mehmet EVKURAN; Prof. Dr. M. Akif KILAVUZ; Prof. Dr. Metin YURDAGÜR; Prof. Dr. Michel REEBER; Prof. Dr. Musa YILDIZ; Prof. Dr. Mustafa ALIÇI; Prof. Dr. Mustafa BAKTIR; Prof. Dr. Mustafa BİYİK; Prof. Dr. Mustafa ÖZTÜRK; Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU; Prof. Dr. Münir KOÇTAŞ; Prof. Dr. Nebi GÜMÜŞ; Prof. Dr. Necmeddin GÜKKİR; Prof. Dr. Nihat DALGIN; Prof. Dr. Nurullah AL TAŞ; Prof. Dr. Niyazi USTA; Prof. Dr. Remzî KAYA; Prof. Dr. Ömer Faruk YAVUZ; Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ; Prof. Dr. Ramazan AYVALI; Prof. Dr. S. Sabri YAVUZ; Prof. Dr. S. Leyla GÜRRAN; Prof. Dr. Samim ARGÖNÜL; Prof. Dr. Selahattin POLAT; Doç. Dr. Selim BREN; Prof. Dr. Soner GÜNDÜZÖZ; Prof. Dr. Süleyman TOPRAK; Prof. Dr. Süleyman TULÜCÜ; Prof. Dr. Şevket TOPAL; Prof. Dr. Şevket YAVUZ; Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ; Prof. Dr. Şuayip ÖZDE-MİR; Prof. Dr. Üzeyir OK; Prof. Dr. Vejdi BİLGİN; Prof. Dr. Yavuz KÖKTAŞ; Prof. Dr. Yavuz ÜNAL; Prof. Dr. Yurdagül MEHMEDOĞLU

Bu Sayının Hakemleri / Advisory Board (This Issue)

Prof. Dr. Abdurrahman Haçkale; Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman Okuyan; Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir Tekin; Doç. Dr. Ahmet Albayrak;
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Dağlı; Prof. Dr. Ali Akdoğan; Doç. Dr. Ali Kumaş; Prof. Dr. Cengiz Batuk; Prof. Dr. Cevdet Kılıç; Prof. Dr. Erkan Perşembe;
Doç. Dr. Faruk Sancar; Prof. Dr. Halil Apaydin; Dr. Öğr. Üyesi Hasan Atsız; Dr. Öğr. Üyesi Hasan Selim Koroğlu; Doç. Dr. Hüseyin Akgün;
Doç. Dr. İhsan Arslan; Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şamil Baş; Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Uyar; Prof. Dr. Metin Yasa; Prof. Dr. Muhsin Akbaş;
Doç. Dr. Mustafa İrmak; Dr. Öğr. Üyesi Pehlül Düzenli; Doç. Dr. Sabri Türkmen; Prof. Dr. Soner Gündüzöz; Doç. Dr. Süleyman Turan;
Dr. Öğr. Üyesi Şevket Pekdemir; Prof. Dr. Vahit Göktaş; Prof. Dr. Vejdi Bilgin; Dr. Öğretim Üyesi Feyza Betül Köse

Öndokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan hakemli
bilimsel süreli bir yayının organıdır. Dergide yayımlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlara
aittir. Yazılar; yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayımlanamaz.

Yazışma Adresi / Corresponding Adress

Öndokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Dergi) Kurupelit / SAMSUN
Tel: 0362 4576084 Fax: 0362 4576083
e-mail: omuifd@gmail.com web: http://dergipark.ulakbim.gov.tr/omuifd

İÇİNDEKİLER

Makaleler / Articles

Dr. Öğr. Üyesi Adnan ARSLAN

Necip Mahfuz'un "El-Lissu ve'l-Kilâb" Adlı Romanında Tasavvufî İzlekler 5-24
The Evaluation of Mystic Themes in Necip Mahfuz's al-Lissu Va'l-Kilâb Novel

Öğr. Görevlisi Dr. Alaaddin ŞÜKÜR

Kıraatlerin Nahiv İlminin Teşekkülüne Etkisi 25-57
The Effect of Qirâet on Arabic Syntax

Dr. Öğr. Üyesi Ali YILDIRIM

Yorumun Dinselleşmesinde Cemaat Söyleminin Rolü 59-82
The Role of Community Discourse in the Religious Interpretation

Dr. Öğr. Üyesi Mohamad Anas SARMİNİ

الأطوار التاريخية في التعامل مع مسألة السماع في الأزمنة الكلاسيكية المتأخرة من القرن السابع إلى القرن الثالث عشر الهجري 83-105
The Approaches to the Issue of Music in the Late Classical Era from the Seventh until the Thirteenth Century

Dr. Öğr. Üyesi Eyyup AKDAĞ

Sivashlı Münevver Nakşî Şeyhi Kazancızâde Emin Edîb Efendi'nin 107-144
Hayatı, Eserleri ve Vahdet-i Vücûd Anlayışı
Nakshi Sheikh Kazancizade Emin Edib Efendi (The Enlightened Scholar from Province of Sivas) - His Life, Works and Understanding of Wahdat al-Wujud

Dr. Öğr. Üyesi Hasan KAFALI

Yapay Zekâ, Toplum ve Dinin Geleceği 145-172
Artificial Intelligence, Society and the Future of Religion

Dr. Öğr. Üyesi İlyas UÇAR

Hız Muhammed (s.a.v.) Döneminde Medine'de Bedene 173-187
Yönelik Müdahaleler
Interventions to Body in Everyday Life in Medine in the Period of Prophet Muhammad

Dr. Öğr. Üyesi İlyas YILDIRIM

Sadrüşşerîa'nın Uşûlü'l-Pezdevî Güncellemesi 189-223
The Making 'Uşûl al-Pazdawî' Belonging to Sadrushariâh Current

İÇİNDEKİLER (2 . S a y f a)

Makaleler / Articles

Dr. Öğr. Üyesi Necmi KARSLI

Gençlerde İnternet Bağımlılığı ve Dindarlık

Relationship between Internet Addiction and Religiousness in Young People

225-260

Dr. Öğr. Üyesi Yunus İNANÇ

Nahivdeki İstidlâl Çeşitleri

The Types of Reasoning in Nahw

261-295

Dr. Öğr. Üyesi Zafer DUYGU

Sözlü Gelenek, Form Kitiği ve İnciller

Oral Tradition, Form Criticism, and the Gospels

297-327

Çeviri Makale / Translate

Dr. Andreas Görke

Gaybî Haberler, Tarih ve Müşterek Râvi: Metodolojik Bir Çalışma

Eschatology, History and the Common Link: A Study in Methodology

329-364

Çeviren / Translated by Tuğçe GÜNAYDIN

Kitap Tanıtım ve Değerlendirmeler / Book Reviews

Arş. Gör. Fatıma Elif KAVASOĞLU

Tasavvuf Tarihinde Nazarî İrfan Geleneği -Tarih,

Teori ve Problemler-

Yazar: Güldane Gündüzöz

365-369

Arş. Gör. Harun Bıçakcı

Becoming "Good Muslim" The Tablighi Jamaat in the UK and Bangladesh

Yazar: Bulbul Siddiqi

371-382

OMÜİFD
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAYIN İLKELERİ

1. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (OMÜİFD); yılda iki kez yayımlanan bilimsel hakemli bir yayıncıdır.
2. OMÜİFD her yıl Mart ve Eylül aylarında yayımlanır.
3. OMÜİFD'nin yayıncı dili Türkçe ve İngilizce'dir. Talep geldiği takdirde Arapça ve Fransızca makaleler de yayımlanabilir.
4. OMÜİFD'nde telif; çeviri; sadeleştirme; edisyon kritik ve kitap değerlendirmesi çalışmaları yayımlanır.
5. OMÜİFD'nde yayımlanmak üzere gönderilen telif makaleler; Yayın Kurulu tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı en az iki hakeme gönderilir ve her iki hakemden de olumlu rapor gelmesi halinde yayımlanır.
6. Hakemlerden biri olumsuz görüş belirttiği takdirde makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına Yayın Kurulu karar verir.
7. Hakemlerden biri veya her ikisi; "düzeltmelerden sonra yayımlanabilir" görüşü belirtirse; gerekli düzeltmelerin yapılması için makale yazara iade edilir.

- Düzeltilme yapıldıktan sonra hakemlerin uyarılarının dikkate alınıp alınmadığı Yayın Kurulu tarafından değerlendirilir.
8. Çeviri ve sadeleştirme yazılarında gönderiye metinlerin orijinallerinin bir kopyası da taranarak (bilgisayar ortamına aktarılmak suretiyle) eklenmelidir.
  9. Kitap değerlendirme yazılarının yayınına yayın kurulu karar verir.
  10. Yayımlanmasına karar verilen yazılara; İngilizce başlık; 50-200 kelime arasında İngilizce ve Türkçe özet yazar tarafından eklenir.
  11. OMÜİFD yayımlanan yazıların dil; üslup ve içerik açısından yasal ve hukuki sorumluluğu yazara aittir.
  12. Aşağıda açıklanan yazım ilkelerine ve biçimlendirmeye uyulmadan dergiye ulaştırılan yazılar; hakeme gönderilmeden önce düzeltilmesi için yazara iade edilir.

OMÜİFD
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAZIM İLKELERİ

1. Yazılar; PC Microsoft Office Word (Word 97 veya daha ileri bir versiyonu) programında yazılmalı veya bu programa uyarlanarak gönderilmelidir. Metin sonuna bibliyografya eklenmelidir. Gönderilen her yazının ekleriyle birlikte toplamı 30 sayfa (8.000 kelimeyi) aşmamalıdır.
2. Sayfa düzeni: A4 boyutunda olmalıdır. Kenar boşlukları soldan 3,5 cm; sağdan 3 cm; üstten 3,5 cm ve alttan 3 cm şeklinde ayarlanmalıdır.
3. Biçim: Metin kısmı Times New Roman yazı tipi; 12 puntoyla; başlıklar bold olarak; metnin tamamı 1,5 satır aralıkla; dipnotlar ise tek satır aralıkla ve 10 punto ile yazılmalıdır.
4. Dipnotlarda aşağıda belirtilen kaynak gösterme usullerine uyulması gerekir:
  - 4.1. Kitap: Yazar adı soyadı; eser adı (*italik*); çeviri ise çevirenin adı (çev.); tahkikli ise (tahk.); sadeleştirme ise (sad.); edisyon ise (ed. veya haz.); yayınevi; baskı yeri ve tarihi (örnek; İstanbul 2004); cildi (örnek; c. IV); sayfası (s.); sayfadan sayfaya (ss.); Yazma eser ise; Yazar adı; eser adı (*italik*); Kütüphanesi; numarası (no.); varak numarası (örnek; vr. 10b). Hadis eserlerinde varsa hadis numarası belirtilmelidir.

- 4.2. Makale; Yazar adı soyadı; makale adı (tırnak içinde); dergi veya eser adı (*italik*); çeviri ise çevirenin adı (çev.); yayınevi; baskı yeri ve tarihi; cildi (örnek; c. IV); süreli yayının ise (örnek; sayı: 3); sayfası (s.).
- 4.3. Basılmış sempozyum bildirileri ve ansiklopedi maddeleri; makalenin referans verilmiş düzeneyle aynı olmalıdır.
- 4.4. Dipnotlarda ikind defa gösterilen aynı kaynaklar için; sadece yazarın soyadı veya meşhur adı; eserin kısa adı; cilt ve sayfa numarası yazılır.
- 4.5. Arapça eser isimlerinde; birinci kelimenin ve özel isimlerin baş harfleri büyük; diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Farsça; İngilizce; vb. diğer yabancı dillerdeki ve Osmanlı Türkçesi ile yazılan eser adlarının her kelimesinin baş harfleri büyük olmalıdır.
- 4.6. Ayetler sure adı; sure no / ayet no sırasına göre verilmeli (örnek; el-Bakara; 2/10).
- 4.7. Dergimizde kullanılan bazı genel kısaltmalar: bakınız (bk.); karşılaştırınız (krş.); adı geçen eser (*age*); Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (*DİA*); MEB İslâm Ansiklopedisi (*İA*); Kütüphane (Ktp.); numara (no.); ölümü (ö.); tarihsiz (ts.); aleyhi's-selam (s).